Afsøgning af potentialet for et erhvervsrettet tilbud til unge med kognitiv funktionsnedsættelse

Hovedresultater

Marianne Mikkelsen

VIVE

Hovedresultater

Unge under 25 år med betydelige og varige funktionsnedsættelser, der gør, at de ikke kan gennemføre en ungdomsuddannelse, får tilbuddet om en særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse (stu). Grundet de unges funktionsnedsættelser er det ikke givet, at de efter en stu kan få en plads på arbejdsmarkedet, og en stor andel tilkendes førtidspension. Nogle af de unge har dog forudsætningerne for at blive en del af arbejdsmarkedet. Tal fra en tidligere opgørelse viser, at mellem 22-27 % af de unge enten er i beskæftigelse, herunder fleksjob, eller uddannelse 48 måneder efter en fuldført stu (HBS Economics, 2020).[1]

De unge, som ved fuldførelsen af en stu endnu ikke er afklaret i forhold til overgangen fra stu, bliver tilknyttet jobcentrene, hvor de modtager tilbud under den aktive beskæftigelsesindsats med det formål at komme i beskæftigelse, herunder fleksjob, eller i uddannelse. Glad Fondens Flexuddannelse kan være en relevant indsats for kommunerne for den del af stu-eleverne, som har potentiale for et fleksjob, dvs. den del af de unge med færrest udfordringer. Det er en erhvervsrettet forsøgsuddannelse for unge mellem 18 og 30 år med kognitiv funktionsnedsættelse, som har afsluttet en stu. Forsøgsuddannelsen kombinerer praktik, virksomhedsforløb og undervisning og har til formål både at udvikle de unges kompetencer inden for nogle konkrete fagområder og at give dem en uddannelse på et niveau, der gør det muligt for dem at få og fastholde et fleksjob efter afsluttet Flexuddannelse. Forsøgsuddannelsen udbydes i Aarhus, Esbjerg og Københavns Kommuner, men andre kommuner har også kunnet tilbyde unge uddannelsen.

Som et led i Børne- og Undervisningsministeriets vurdering af potentialet for et landsdækkende erhvervsrettet uddannelsestilbud for unge, der har fuldført en stu, er formålet med denne rapport at se nærmere på den nuværende beskæftigelsesindsats målrettet tidligere stu-elever holdt op imod Flexuddannelsen. Rapporten har til hensigt at levere:

- viden om beskæftigelsen blandt unge, der er i målgruppen for Flexuddannelsen, men som ikke modtog den, sammenlignet med unge, der faktisk påbegyndte Flexuddannelsen.
- viden om praksis i de kommuner, der har succes med at få unge, der er i målgruppen for Flexuddannelsen, men som ikke modtog den, i beskæftigelse, om

[1] HBS Economics (2020). *Arbejdsmarkedstilknytning efter STU-forløb. Analyse udarbejdet for Ligeværd*. HBS Economics.

de fællestræk, deres praksis har, samt om de omkostninger, der er forbundet hermed.

- viden om, hvor mange af de unge, der fuldfører en stu, der potentielt er i målgruppen for Flexuddannelsen, skulle uddannelsen udbredes.

Analysen bygger på registerdata og en sammenligning af to grupper af unge i forhold til deres beskæftigelse efter en fuldført stu. Den ene gruppe er unge, der har fuldført en stu, og som efterfølgende påbegynder Flexuddannelsen. Den anden gruppe er unge, der har fuldført en stu, men som ikke påbegynder Flexuddannelsen. I en sammenligning af disse to grupper er det vigtigt at være opmærksom på, hvem af dem, der ikke har påbegyndt Flexuddannelsen, der indgår i sammenligningen. Unge på en stu udgør en gruppe med forskellige udfordringer og grader heraf, og de, der efterfølgende påbegynder Flexuddannelsen, er typisk blandt de mindst udfordrede. For at komme tættere på at identificere unge, der er sammenlignelige med unge, der har påbegyndt Flexuddannelsen, anvendes matching.

Ved matching identificeres en gruppe unge, der har modtaget kommunernes sædvanlige beskæftigelsestilbud, og som ligner unge på Flexuddannelsen på udvalgte karakteristika, fx alder og typer af funktionsnedsættelse. I rapporten betegnes de unge, som identificeres i matching-analysen, som de sammenlignelige unge, der er i målgruppen for Flexuddannelsen, men som ikke modtog den.

Unge, der ikke påbegyndte Flexuddannelsen, har lavere sandsynlighed for at komme i beskæftigelse

Ifølge analysen har unge, der er i målgruppen for Flexuddannelsen, men som ikke modtog den, 16 procentpoint lavere sandsynlighed for at være i beskæftigelse (inkl. fleksjob) eller under uddannelse 3,5 år efter en fuldført stu sammenlignet med unge, der påbegyndte Flexuddannelsen.

En fjerdedel af de unge, der ikke påbegyndte Flexuddannelsen, er i beskæftigelse 3,5 år efter en stu

23 % af de unge i målgruppen for Flexuddannelsen, som ikke modtog den, er i beskæftigelse 2,5 år efter en fuldført stu, og 27 % er i beskæftigelse efter 3,5 år. Heraf har hhv. 15 % og 19 % et fleksjob. Andelen i beskæftigelse er lavere sammenlignet med unge, der har påbegyndt Flexuddannelsen, hvor 36 % er i beskæftigelse 2,5 år efter en fuldført stu, og 43 % 3,5 år efter. På begge nedslagstidspunkter er størstedelen af disse i et fleksjob.

De sammenlignelige unge, der er i målgruppen for Flexuddannelsen, men som ikke modtog den, tildeles en vægt, alt efter hvor meget de hver især skal bidrage i analysen, således at gruppen i sin helhed afspejler samme fordeling på matching-variablene som gruppen af unge, der har påbegyndt Flexuddannelsen. Brugen af vægte gør, at vi beskriver en konstrueret, balanceret situation, som ikke findes i virkeligheden, men som giver et bedre grundlag for at sige noget om forskelle mellem grupper i eksempelvis beskæftigelse, der ikke skyldes forskelle i andre karakteristika mellem grupperne. Det betyder, at de andele, vi her beskriver, gælder, når de unge i målgruppen for Flexuddannelsen, som ikke modtog den, vægtes, så de ligner de unge, der har påbegyndt Flexuddannelsen.

Fire træk går igen i kommuner, der har succes med at få unge i beskæftigelse efter en stu

I nogle kommuner er andelen af unge i målgruppen for Flexuddannelsen, som ikke modtog den, men som kommer i beskæftigelse (herunder fleksjob) eller uddannelse efter en stu, højere end i andre kommuner. Gennem interviews med ansatte i jobcentre i fem kommuner, der har haft succes med at få de unge i målgruppen for Flexuddannelsen, som ikke modtog den, videre i beskæftigelse eller uddannelse efter en stu, finder vi, at disse kommuner ikke har afgrænsede erhvervsrettede beskæftigelsestilbud til målgruppen. De beskriver en mere helhedsorienteret indsats kendetegnet ved særligt følgende fire fællestræk:

- **Et tæt og tidligt samarbejde med stu-institutionerne**, hvor sagsbehandlerne følger den unge, får et kendskab til den unge og kan understøtte et beskæftigelsesrettet fokus, mens den unge er på stu'en.

- **Et individuelt tilrettelagt forløb.** Kommunerne beskriver, at det er meget forskelligt, hvilke behov den unge har, og hvor meget støtte der skal til. Derfor er det nødvendigt at lave individuelle forløb, der tager udgangspunkt i, hvad den enkelte unge er klar til.

- **Et godt samarbejde med lokale virksomheder.** For en del af de unge, der afslutter en stu, og som er i målgruppen for Flexuddannelsen, er et fleksjob en mulig form for beskæftigelse. At finde et fleksjob kræver et godt samarbejde med lokale virksomheder. Kommunerne beskriver, at et sådant samarbejde går begge veje, således at jobcentrene har virksomheder, de kan række ud til, hvis de sidder med en ung, de tror vil passe ind, og at virksomhederne tager fat i jobcenteret, hvis de mangler en ansat.

- **Faste kontaktpersoner og en helhedsorienteret indsats.** Kommunerne beskriver, at de så vidt muligt knytter den unge til en fast kontaktperson eller mentor, som følger den unge gennem stu og videre ud på arbejdsmarkedet. Endvidere fokuseres på en helhedsorienteret indsats, hvilket betyder, at kontaktpersonen også hjælper den unge med andre udfordringer, der ikke direkte er relateret til beskæftigelse.

De udvalgte fem kommuner er kommuner, hvor andelen, der kommer i ordinær beskæftigelse, fleksjob eller uddannelse, blandt gruppen af de sammenlignelige unge, der er i målgruppen for Flexuddannelsen, men som ikke modtog den, er mellem 31 % og 47 % 2,5 år efter en fuldført stu. Det er omtrent samme niveau som andelen, der kommer i beskæftigelse, blandt dem, der har påbegyndt Flexuddannelsen.

12-30 % af de unge, der årligt fuldfører en stu, er potentielt i målgruppen for Flexuddannelsen

Fra 2017-2024 fuldførte ca. 1.500 til 2.000 unge om året en stu, svarende til ca. 1.700 om året i gennemsnit, men ikke alle heriblandt er i målgruppen for Flexuddannelsen. Ved hjælp af to forskellige tilgange beregner vi antallet af unge, som potentielt set kunne være i målgruppen for Flexuddannelsen. Vi vurderer på den baggrund, at ca. 204-520 af de unge, der hvert år fuldfører en stu, er i målgruppen for Flexuddannelsen. Det svarer til mellem 12 % og 30 % af de unge, som årligt fuldfører en stu.

En række antagelser ligger i sagens natur til grund for beregningen. For eksempel antager vi, at andelen af unge, der påbegynder Flexuddannelsen i Aarhus, Esbjerg og Københavns Kommuner (de tre største forsøgskommuner), ud af dem, der fuldfører en stu, afspejler en realistisk andel, der kan generaliseres til landsplan.

Analysen tager samtidig udgangspunkt i andelen af unge, som gennemfører en stu. En gennemgående forudsætning er, at praksis for, hvem der tilbydes en stu, er nogenlunde ens på landsplan, og at kravene for at gennemføre en stu også er nogenlunde ens. I analyserne har vi forsøgt at tage hensyn til dette ved at matche på de unges typer af funktionsnedsættelse.

Kommunale skaleringsmuligheder er begrænsede, og omkostningerne ved Flexuddannelsen er høje

På Flexuddannelsen består holdene af ca. syv unge. Det vurderes, at ca. en fjerdedel af kommunerne har minimum syv unge i målgruppen for Flexuddannelsen i gennemsnit pr. årgang, der fuldfører stu i perioden 2017-2024. I hovedparten af kommunerne (72) identificerer matching-analysen færre end syv unge i målgruppen for Flexuddannelsen pr. år.

I vurderingen af de kommunale skaleringsmuligheder er det et opmærksomhedspunkt, at der skal være lokale virksomheder, som vil samarbejde omkring uddannelsen, idet en stor del af undervisningen foregår på virksomheden. Ydermere er det et opmærksomhedspunkt, at det ikke er givet, at alle unge, der er i målgruppen for Flexuddannelsen i en given kommune, vil finde Flexuddannelsen interessant. Det gælder særligt i de kommuner, hvor der i forvejen er få unge i målgruppen, og som derfor kun har mulighed for at oprette ét hold inden for en bestemt branche.

Omkostningerne forbundet med Flexuddannelsen spiller potentielt også en rolle i forhold til skaleringsmulighederne. Der er flere væsentlige forhold at holde sig for øje i sammenligningen af kommunernes gennemsnitlige enhedsomkostning til den aktive beskæftigelsesindsats for uddannelseshjælpsmodtagere og udgifterne til Flexuddannelsen. Flexuddannelsen koster ca. 190.000 kr. årligt pr. årselev, mens det skønnes, at kommunernes gennemsnitlige enhedsomkostning til den aktive beskæftigelsesindsats for uddannelseshjælpsmodtagere udgør ca. 38.000 kr. årligt pr. fuldtidsperson, der modtager uddannelseshjælp. Her er det vigtigt at bemærke, at Flexuddannelsen har et årligt omfang på 25 timer om ugen i 40 uger, hvilket svarer til en aktiveringsgrad på ca. 50 % af en fuldtidsperson, mens kommunernes enhedsomkostning er baseret på en gennemsnitlig aktiveringsgrad for uddannelseshjælpsmodtagere på ca. 20 % af en fuldtidsperson. Derudover er den gruppe af personer, der modtager uddannelseshjælp, en noget bredere målgruppe end de unge, der påbegynder Flexuddannelsen, både i forhold til alder og udfordringer.

Datagrundlag og metode

Undersøgelsen er overvejende baseret på registerdata om de unge, der i perioden 2017-2024 fuldførte en særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse (stu) (i alt ca. 13.600 unge). Heriblandt har vi oplysninger om knap 200 unge, der påbegyndte Flexuddannelsen i perioden 2018-2024.

Vi anvender matching til at identificere unge, der har fuldført en stu, som er sammenlignelige med de unge, der *også* har påbegyndt Flexuddannelsen. Denne sammenligningsgruppe kalder vi for de sammenlignelige unge i målgruppen for Flexuddannelsen, som ikke modtog den. For at gøre de to grupper af unge mest muligt ens, finder vi unge, der er sammenlignelige med dem, der påbegyndte Flexuddannelsen, i forhold til år for afsluttet stu, køn, alder, de unges funktionsnedsættelse (diagnose i overordnede kategorier) samt deres bopælsregion. Vi sammenligner herefter de to grupper i forhold til beskæftigelse op til 3,5 år efter stu'en.

Derudover er der lavet interviews med ansatte i jobcentre i fem kommuner omkring deres praksis for unge, der har fuldført en stu, og som overgår til jobcentrene. Kommunerne er udvalgt på baggrund af deres størrelse (både større og mindre kommuner) samt andelen af unge, der er overgået til beskæftigelse, fleksjob eller uddannelse efter stu.

Hovedresultater: Afsøgning af potentialet for et erhvervsrettet tilbud til unge med kognitiv funktionsnedsættelse
VIVE/2025
HR_303191